

Johann Cothmann Leonhard Andreä

**Anakephalasis Doctrinae orthodoxae De Spiritu Sancto, Ad Disputandum
Publice Proposita Et Catechesi Racoviensi praecipue opposita**

Rostochi[i]: Kilius, 1641

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn739744097>

Druck Freier Zugang

Vert. : L. Andreae

Joh. Cothmann .
R. N. theol. 1641.

ΑΝ ΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ
Doctrinæ orthodoxæ

De
SPIRITUSANCTO,
AD DISPUTANDVM
PUBLICÈ PROPOSITA ET
CATECHESI RACOVIENSI

præcipuè opposita.

Quam

Auxilio DEI, Spiritum S. suprâ
Apostolos miraculosè mittentis

Præside

JOHANNE COTHMANNO,
S. S. Theologiæ Doctore & Professore
ordinario.

Habebit in Auditorio majori 9. Junij.

LEONHARDUS ANDREÆ,
Noribergensis.

ROSTOCHI,
Literis NICOLAI KILII, Acad.
Typograph. Anno 1641.

I.

Erhardus serm. 3. in die pentecostes diversorum hominum diversos indicans mores ait: primi voluptate, secundi vanitate, tertij veritate impleti. Et statim subjungit: Gaudeo vos esse de hac Schola, Schola videlicet spiritus S. ubi bonitatem & disciplinam & scientiam discatis.

2. Ut ergo ultimæ classis hominibus annumeremur animo & corpore à primo & secundo ordine sejuncti, placet in timore Domini, brevem doctrinæ orthodoxæ Spiritus S. instituire *ἐναντιοπαλαίωσιν*, ut vel hac ratione occasionem nos à mundo ejusq; pessimis conatibus, & actionibus illaudatis separandi habeamus. Qui n. ferias pentecostales, vel alia vitæ suæ tempora turpi otio, bovinis boatibus, Nicotianæ herbæ crebriore abusu & fumigatione, antehac inter musarum cultores inaudita, impuris helluationibus *ἀσωτίων* juxta Apostolum *Eph. 5. v. 18.* conjunctam habentibus, vel etiam Scortificis vexationibus transigunt, frustra sibi Spiritus S. præsentiam ac dona gratiosa promittunt, Qui n. opera carnis committunt, eo ipso se fructum Spiritus non habere testantur *Gal. 5. v. 21. 22.*

3. In victum enim manebit axioma Apostolicum: Si secundum carnem vixeritis moriemini: quod si Spiritu facta corporis mortificetis vivetis *Rom. 8. v. 13.* Nemo hic sibi imponat aut palpum faciat, dicendo aut cogitando: juvenis sum, libertate utens, non igitur me legibus honestis astringi patiar. Lætabor in juventute mea & exhilarabit me animus meus in diebus juventutis meæ & pergam in vijs animi mei & aspectibus oculorum. Sed tu quisquis es, hæc cogitans, audi quid Spiritus S. ejusmodi impijs hominibus respondeat in Ecclesiaste. *c. 11. v. 9.* Sed cognosce, fore ut propter omnia hæc, adducat te Deus ipse in judicium. Et statim addit: amove ergo indignationem ab animo tuo, & averte malum à carne tua, quia adolescentia & pubertas vanitas est.

A 3

A. Hisce

4. Hisce bene consideratis, recordabimur potius creatoris & sanctificatoris nostri à diebus juventutis nostræ, tantisper dum non adveniant dies mali, & pertingant anni quibus dicamus, non est mihi in istis delectatio. *Eccles. 12. v. 1.* secus facientes, adducet DEUS **נִשְׁפָּט** — **לְכָל** omne opus in iudicium *Eccles. 12. v. 14.* ubi nulli excusationi locus erit, sed reportabit unusquisque ea, quæ sunt per corpus, juxta id quod fecit, sive bonum sive malum, 2. *Cor. 5. v. 10.* Quod si quis hinc cogitet ego non ita palam peccavi, delictum meum occultum est, illi respondet Apostolus **κύριε φανέρωστέ τὰ κρυπτά τῆς σκωτίας καὶ φανερώστέ τὰς βεβλάδας τῶν καρδιῶν** *1. Cor. 4. v. 5.*

5. Quia verò verissimum est Augustini dictum *Libr. 1. de Incarnatione verbi. p. 371.* De substantia Spiritus S. nec suspensionem ullam habere quis potuit, præter eos qui in lege & Prophetis versati, vel eos qui se in Christo credere profitentur. Nam de Deo quidem Patre quamvis dignè proloqui nemo valeat, tamen possibile est, intellectum aliquem capi ex occasione visibilium creaturarum & ex his quæ humana mens naturaliter sentit. De spiritu verò sancto, multæ nos Scripturæ docuerunt. Hactenus August.

6. Unde constat doctrinam hanc de Spiritu sancto, non esse rationis, sed meræ revelationis, ex scripturis divinis desumptæ. Initio quidem benè notandum, vocem spiritus esse **ἐκ τῶν πρῶτων λέξιων**, ne ergò vocis ambiguitate decipiamur, antecedentia cum consequentibus scopum & contextum bene consideremus. In præsentia verò materia propria ac nativa vocis spiritus significatio optimè expendenda venit. Quam ut eò melius intelligamus hanc Spiritus Sancti descriptionem ex Dn. Chemnit. repetimus: Spiritus S. est tertia divinitatis persona, non factus, nec creatus nec genitus, sed à Patre & filio ab æterno procedens. In quo Pater per filium creavit universa, visibilia & invisibilia, Angelos & homines, creaturae sustentat, conservat & gubernat, missus à Patre per filium visibili specie super Apostolos, & qui invisibiliter quoque mittitur hodie à Patre per filium in corda credentium, ut ea per verbum & sacramenta illuminet, convertat, regeneret, sanctificet, renovet, &c.

7. Circa hanc definitionem id observandum est tertiam hanc personam, non ita habere nomen distinctum sicut prima & secunda. Sic

da. Sic appellatio Patris in relatione ad filium, non competit filio, neque vice versa, vox filij competit Patri. Nomen verò spiritus ita Tertiae tribuitur personæ, ut & Pater sit Spiritus, & filius sit spiritus. Quia dicente Johanne c. 4. v. 24. Deus est spiritus. Hujus rei rationem veneranda Patrum canities dat hanc; appellationem scil. esse primæ & secundæ communem. Quia spiritus sanctus est commune aliquid Patris & filij.

8. Tertia vocatur divinitatis persona, non habito respectu divinitatis, sed tantum ordinis. Sicuti enim pater est prima, & filius secunda persona, non ut ex inde inter patrem & filium inducatur in æqualitas, manet nihilominus verissimum dictum Christi *Joh. 19. v. 30.* Ego & pater unum sumus. Item: pater in me & ego in patre *Joh. 14. v. 10.* Hinc *ὁ Θεός* sicut honoratur pater, ita & filius. Qui enim non honorat filium, non honorat Patrem *Joh. 5. v. 23.* Adeo ut communis illa creaturarum *δοξολογία*, non tantum dirigatur in sedentem in Throno, id est, Patrem *Apoc. 3. v. 21.* sed & agnum, *Apoc. 5. v. 13.* Et sicuti de Patre dicitur quod sit Deus laudandus in secula Amen. *Rom. 1. v. 25.* Ita idem in specie de filio affirmatur. *Rom. 9. v. 5.*

9. Spiritum S. personam esse per se existentem communiter negant Photiniani. Unde Catechismus Racoviensis hac de re acturus *cap. 6. pag. 238.* inquit; doce me quid sit donum spiritus sancti. Et subijcit. *p. 245.* Quoniam docuisti me quid sit donum spiritus sancti, rogo te amplius ut me ulterius informes, an spiritus sanctus sit persona Deitatis. Et respondet: *Er istes auff keinerley Weise nicht.* Proinde thesis orthodoxa breviter scripturæ fundamentis est confirmanda, & contrariæ rationes diluendæ.

10. Personalitas ergo spiritus S. à Patre & filio distincta his ex scriptura desumptis rationibus confirmari potest. 1. In cujus nomen æquè baptizamur, ut in nomen Patris & filij, illa est persona per se subsistens. At in nomen spiritus S. æquè baptizamur, ut in nomen Patris & filij. Ergo spiritus S. est persona per se subsistens. Det enim Photinianus rationem solidam, quare spiritus S. non sit persona, cum adjungatur in officio merè divino personis divinis. Et accuratè observanda phrasus: in nomen alicujus baptizari, quæ notat jussum

sive mandatum & auctoritatem Conf. 1. *Sám* 17 v. 45. *Matth.* 23 v. 39. *Marc* 9. v. 39. Hinc Paulus qui erat persona verè subsistens, & baptis-
mí minister non Dominus, negat quemquam in nomine suo
baptizatum esse 1. *Cor.* 1 v. 13. Invidetur ergò manet, quia in nomen
Spir. S. sicut patris & filij baptizamur, eundem personam esse à
patre & filio distinctam.

II. 2. Qui unà cum patre & filio testimonium dat in cælo. Ille
quoq; distincta est persona. Atqui Spiritus S. unà cum Patre & fi-
lio testimonium dat in cælo. Ergò. Major. ex 1. *Joh.* 5. v. 7. evidens
est, ubi dicitur: tres sunt qui testimonium dant in cælo: Pater, Ser-
mo, & Spiritus S. Finge jam cum Photinianis Spiritum S. non esse
distinctam à patre personam, & non tres sed duos tantum habebis
testes cælestes, contra expressam Apostoli literam. Sicuti autem
rectissimè inferitur: pater & sermo sunt duo testes cælestes & duæ
personæ. Ita verè infero: Spiritus S. est tertius testis cælestis, ergò
quoq; est tertia persona S. S. Trinit. Hinc elegantur observat B.
Chemnit. in L. C. p. 240. ad denotandam Spiritus S. personalita-
tém genus mutari *Joh.* 15. v. 26. cum de Spiritu S. in neutro genere
dixisset Christus: τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ ἔρχεται πατρὸς
ἐκπρωρεύειν mutato genere subiicitur ἐκείνῳ testimonium per-
hibebit de me. Ad significandum ibidem loci non esse sermonem
de motu creato in credentibus, sed persona Trinitatis. conf. similia
loca *Matth.* 23. v. 19. *Gal.* 3 v. 16. *Col.* 2. v. 16. *Eph.* 1. v. 14. subsistit
ergò firmo ralo: Spiritum S. una cum patre & filio divinis personis
testimonium perhibendo, eo ipso esse personam divinam.

12 3. Qui à patre & filio distinguitur tanquam ἄλλῳ, καὶ ἐκεί-
νῳ ille verè est distincta persona à patre & filio. At Spiritus S. di-
stinguitur à patre & filio, tanquam ἄλλῳ, καὶ ἐκείνῳ *Joh.* 14. v. 16.
26. Ergò. verba allegati loci sunt clarissima: ἐγὼ ἐρωτησῶ τὸν πα-
τέρα καὶ ἄλλον ἄλλον ἔρχεται δώσῃ. Expressè hic distinguntur:
Christus orans, pater quem rogat. Et consolator à patre datus. Item
v. 26. Spiritum S. mittet pater in nomine meo ille vos docebit. Finge
cum Photinianis Spiritum S. non esse distinctam à patre personam
ergòne Pater mittendo Spir. S. mittit seipsum! Quemadmodum
ergò rectè infero ex *Joh.* 5. v. 32. Pater est ἄλλῳ, ὁ μωρτυρῶν Ergò
est

est distincta persona. Similiter quia Spiritus S. itidem dicitur: *ὁμοῦς*
ᾧ Πατρὶ verè concludo esse illum distinctam personam.

13. 4. Ex actionibus personæ competentibus, personalitatem Spiritus S. ita confirmamus. Quicumq; descendit *σωματικῶς εἶδεν* corporali specie *Luc. 3. v. 22.* apparet in forma linguarum ignearum *Act. 2. v. 3. 4.* distribuit dona sua pro ut vult *1. Cor. 12. v. 11.* ordinat Ecclesiæ Episcopus *Act. 20. v. 28.* eosq; ad functiones muneris Ecclesiastici obeundas mittit *Act. 13. v. 2. 4.* loquitur in Apostolis *Matth. 10. v. 20.* excitat in nobis novos motus & docet orare *Rom. 8. v. 26.* Ille verè est persona per se subsistens, prius competit Spiritui S. vi allegatorum locorum Ergò

14. Neque alicujus ponderis est exceptio Catechismi Racoviensis p. 248. Scripturam sacram sæpe tribuere res personæ proprias, alijs rebus quæ non sunt personæ dicentis, daß ofte in der Schrifft etlichen Dingen/das zugeschrieben wird/ so eig. nlich einer Person zustehet vnd gleichwol seyn die dinge keine Person. quod probat Catechesis allegato loco ex *Rom. 7. v. 11.* ubi lex dicitur loqui, & scripturæ tribuitur prævisio *Gal. 3. v. 8.* & charitati quod benigna & longanimis sit &c. *1. Cor. 13. v. 4.* & vento quod spiret *Job. 3. v. 8.* Respondeo breviter, quia antehac peculiari disputatione de Spir. S. copiosius ad singula responsum est. In his locis allegatis esse illationem a particulari. Quæ enim consequentia: aliquando ob certas rationes rebus inanimatis per usitatam *ἁεροσωματικῶν* tribuntur attributa personarum. Ergò quando Spiritui S. attributa personarum in scriptura attribuuntur eadem est ratio. Proinde quando personarum attributa Spiritui sancto in scriptura assignantur, id non fit improprie sed propriissime. Quod vel inde constat quod simul voluntas *1. Cor. 12. v. 12.* & beneplacitum *Act. 15. v. 28.* Item attributa personæ *Rom. 15. v. 13. 19.* Spiritui sancto competant.

15. Conatur equidem Catechismus sententiam hanc verissimam dubiam reddere, eò quod Spiritui sancto talia tribuantur, personæ non competentia, Es werden in d. Schrifft dem H. Geist solche Dinge zugeschrieben/welche einer Person keines Sinnes gehören; Id probatur quod Spiritus sanctus dicatur dari, *Act. 5. v. 32.*
1. Job. 4.

1. *Joh. 4 v. 13.* vel cum mensura *Eph. 4. v. 7.* vel sine mensura *Joh. 3. v. 34.* Argumentum si formaretur, in forma tale esset: Quicquid dicitur dari, id non est persona. At Spiritus sanctus dicitur dari. Ergo non est persona. Respon. ad majorem, illam non esse universaliter veram. Nam, fatentibus ipsis Photinianis, Christus est persona, & tamen mundo datur. *Joh. 3 v. 16.* pii verâ fide illius fiunt participes *Heb. 3. v. 14.* & de illius plenitudine nos omnes accipimus gratiam. *Joh. 1. v. 16.* In Minore distinguendum est, inter ipsum Spiritum sanctum & dona ejusdem, sive illa sint visibilia & extraordinaria, sive invisibilia & ordinaria. Spiritus sanctus cum dari dicitur, dona illius intelliguntur, quod clarè patet ex *Act. 10. v. 45.* ubi super gentes donum Spiritus sancti effusum esse affirmatur. Et Petrus promittit respicientibus ac baptizatis donum Spiritus sancti *Act. 2. v. 38.* Observandus ergo Scripturæ canon: multa dicuntur de Spiritu sancto ratione vel gratiosæ inhabitationis, vel doni extraordinarij visibilis, quæ non negant ejus personalitatem. Proinde pessima est illatio: Spiritus S. effunditur in homines ac datur dupliciter. Ergo non est persona; respectu enim diversorum donorum *1. Cor. 12. v. 4.* talia dicuntur, quæ personalitati non opponenda.

16. Idcirco perperam colligit Catechismus: Spiritus sanctus uno tempore dicitur esse, altero verò non. Ergo non est persona. Respondeo, Locus *Joh. 7. v. 39.* loquitur de visibilibus & miraculosis, seu extraordinariis Spiritus sancti donis in ipso die pentecostes effusis. Christus enim promittit *Joh. 16. v. 7.* quod post abitum ad Patrem missurus sit consolatorem Spiritum sanctum. Quia ergo Christus nondum fuit glorificatus, nondum erat Spiritus, sive dona illa visibilia & extraordinaria. Jam colligantur termini. Dona illa miraculosa Spiritus sancti non fuerunt priusquam Christus ad cœlos ascenderit. Ergo Spiritus sanctus non est persona per se subsistens. A negatione donorum miraculorum, malè infertur negatio personalitatis Spiritus sancti.

17. Nec alicujus momenti est quod objicitur *1. Th. 5. v. 19.* Spiritum sanctum dici extinguï, quod personæ divinæ minimè competat. Nam extinguitur Spiritus S. quando peccatis enormibus excutitur. Et alibi Scriptura aliis verbis idem exprimit *Eph. 4. v. 30.*

ne con-

ne contristetis Spiritum: ubi observandum, quod talia non solum de Spiritu S. sed & Patre & filio rectissime dicantur. Sic ergo Deus exstinguitur in impijs, quando ratione gratiæ longè ab ijs recessit. *Prov. 15. v. 29.* nec cum illis est *Num. 1. 4. v. 42.* Qui servat sermonem Christi, ad illum venit Pater *Joh. 14. v. 23.* Qui impietati studet, ab illo recedit, id est exstinguitur in illo homine *Ose. 9. v. 12.* Sicuti ergo id non tollit personalitatem Patris. Ita hac ratione Spirit. S. personalitas male negatur.

18. Sed progreditur Catechesis Spiritus S. personalitatem impugnare, quod naturaliter *naturlich* non sit extra Deum, sed in Deo, syllogismus hic esset. Qui naturaliter est in Deo, ille non est persona per se subsistens. At Spirit. S. naturaliter est in Deo. Ergo Respondeo. Si major propositio vera, tū Christus, quod tamen adversarij concedunt, non esset personæ, de illo enim dicitur *Joh. 14. v. 10.* 20. Pater in me & ego in Patre. Item *1. 10. v. 30.* Ego & Pater unum sumus. Spiritus S. ergo ita est respectu unitatis essentiæ in Deo, ut tamen sit persona per se subsistens. Quod indicatur loco classico *1. Joh. 5. v. 7.* ubi utrumq; dicitur. Hi tres unum sunt. Et *Joh. 10. v. 30.* Ego & Pater *ἐν* unum (unitate essentiæ.) *ἵσμεν* sumus. Quæ voce pluralitas personarum innuitur.

19. Verùm urgetur à Catechesi locus *1. Cor. 2. v. 11* ubi Spiritus S. cum Spiritu, qui est in homine, comparatur. Respondeo. Comparisonem Apostolicam largimur, illationem verò Photinianam, personalitatem Spiritus S. ea propter negantem, inficiamur. Et non sequitur: sit collatio spiritus hominis & spiritus Dei. Ergo sicuti spiritus hominis non est persona per se subsistens. Ita nec Spiritus S. Nam collatio instituta, loco allegato, fit in certo tertio, in ipsa scil. scientia. Non in omnibus partibus. Anne Photinianus concederet si quis ita inferret. Spiritus Dei confertur cum spiritu humano, spiritus humanus est finitus, non est æternus &c. Ergo Spiritus Dei similiter talis. Quid hinc responsurus est Photinianus? Sibi ipsi respondebit.

20. Nondum cessat Catechesis personalitati Spirit. S. sese opponere, adducendo locum *Luc. 24. v. 49.* ubi Spir. S. virtus Dei dicitur. Unde concluditur: virtus Dei non est persona à Patre distincta.

sta. At Spiritus sanctus est virtus Dei. Ergo non est persona à Patre distincta. Respondeo. Virtus Dei in sacris literis non uno modo sumitur. 1. enim ἁγιωδῶς notat virtutem Deo competentem 2. Cor. 12. v. 9. 2. ὑπερπικῶς notat personam divinam Luc. 1. v. 35. 1. Cor. 1. v. 24. 3. ἐνεργητικῶς designat vim quandam divinam in rebus creatis sese exerentem, Act. 1. v. 8. præsupposita ambiguitatis evolutione. Major absolutè non procedit. Alias, enim sequeretur nec Christum esse personam, utpote qui & ipse virtus Dei dicitur, ut paulo ante dictum.

21. Tandem infert Catechismus, unam tantum esse personam divinam, quia sit una essentia, quæ multis personis simul communis esse nequeat. Et hinc Spirit. S. non esse personam concludit. Respondeo. Exceptio hæc τὸ κενόμενον continet, & ipsa fidei nostræ ἀκεφάλιν machina rationis, non scripturæ sacræ oraculis, aggredditur. Ergo pari facilitate potest rejici. Quicquid enim ex scriptura non assumitur, pari facilitate, qua asseritur, rejicitur. Quod si in mysterijs rationem judicem admitteremus, nullus ferme salvus & integer remaneret fidei articulus. Christus cum sadducais de resurrectione differens, non rationem, sed scripturam Deique potentiam judicem controversiarum constituit, inquit enim: erratis, nescientes scripturas neque virtutem Dei Matth. 22. v. 29.

22. Probata personalitate, Deitas Spiritus S. facilius confirmari potest, quod & ipse Catechesis largitur, dicens p. 247. si Spiritus S. persona esset, sequeretur, illum habere divinam essentiam, quia in sacris literis talia opera illi attribuuntur, quæ divinæ essentiæ competunt. Ex qua concessione Catechismi desumimus primum Deitatis Spiritus S. argumentum. Cuiusque tribuuntur opera soli Deo propria, ille est verus Deus. At Spiritui S. in sacris tribuuntur opera soli Deo propria. Ergo Spiritus S. est verus Deus. Quæ nam in specie illa sint opera, passim apud nostrates extant, & facit ex scriptura illa erui possunt.

23. 2. Qui in sacris literis absolutè, solitariè, sine ullà limitatione vocatur Jehovah, sive יהוה, & propriè dicitur Deus, ille verus & æternus est Deus. At Spiritus S. absolutè, solitariè, sine ullà limitatione

tione vocatur Jehovah, & propriè dicitur Deus. Ergò Spiritus S.
 verè talis est. Major est certissimæ veritatis. Minor sequentibus pa-
 tet locis *Deut. 32. v. 12. דְּרַךְ יְהוָה* Dominus solus ducet eos. *Esa.*
63. v. 14. רֹחַ יְהוָה Spiritus Domini, requiescere fecit eos. Unde
 exsurgit hic syllogismus. Qui duxit Israelitas, est Jehovah. Deinde
 Qui locutus est per Prophetas & sanctos Dei homines est Jehovah.
 Hæc major *Luc. 1. v. 68. 70.* & singulis ferme Prophetarum con-
 stat oraculis, quid enim frequentius dicitur, quàm *יְהוָה אֱלֹהֵינוּ* di-
 ctum Jehovah; tum etiam ex rei ipsius à Prophetis prædictæ patet
 sublimitate. At Spiritus S. locutus est per Prophetas & sanctos Dei
 homines *2. Sam. 23. v. 2. Matth. 10. v. 20. 2. Pet. 1. v. 21.* Ergò spiritus
 est Jehovah.

24. In Novo Testamento appellatio Dei sæpius Spiritui Sancto
 attributa legitur *1. Cor. 3. v. 17* dicimur esse templum Dei, eò quod
 spiritus Dei in nobis habitat. Ergò. Cujus templum sunt Christia-
 ni ille est verus Deus *2. Cor. 6. v. 16.* At Spiritus S. Christiani templum
 sunt. Ergò Spiritus S. est verus Deus. Sic *1. Cor. 12. v. 6.* Deus dicitur
 in operibus illis miraculosis efficere omnia, qui *v. 11.* dicitur unus
 ille & idem spiritus. Unde evidenter colligitur: Qui in operibus
 illis miraculosis omnia efficit, est verus Deus. Spiritus S. id facit.
 Ergò Spiritus S. est verus Deus. In loco classico *Act. 5. v. 4.* expressis
 verbis Spiritus S. dicitur Deus. Cùm enim *v. 3.* Ananias argueretur,
 quod vellet fallere Spiritum S. partem pretij agræ venditi suppri-
 mendo, subjungitur *v. 4.* non es mentitus hominibus, sed D E O.
 Cuicumq; igitur Ananias, Apostolis exceptis, mentitus est, is est ve-
 rus Deus. At Spiritui S. mentitus est. Ergò Spiritus S. est verus Deus.

25. Confirmatâ, ratione instituti, breviter verâ Spiritus S. Dei-
 tate, paucis quoque de ejusdem æterna processione agendum est.
 Græci, sicuti ex responsione primâ ad Articulos A Confessionis
 Patriarchæ Constantinopolitani D. Jeremiæ videre est p. 57. Spiritum
 sanctum à Patre procedere dicunt, quod si cum scriptura *Joh.*
15. v. 26. inclusivè intelligerent, nos contradicentes non haberent,
 sed cùm id exclusivè exponant, ut responsio secunda, antea citati Pa-
 triarchæ Constantinopolitani D. Jeremiæ, arguit, Spiritum sanctum
 non solum à Patre, sed & filio procedere ita probamus. 1. Qui est

non tantum Patris *Matth. 10. v. 20.* sed & filij *Gal. 4. v. 6.* Spiritus Ille non solum à Patre, sed & filio ab æterno ineffabiliter procedit, At Spiritus S. non tantum Patris, sed & Filij Spiritus est. Ergo quoque ab illo procedit.

26. In responsione secunda excipit Patriarcha Constantinopolitanus *p. 210.* quod dicatur Spiritus S. Christi Spiritus, quia cum ipso ex unâ progrediatur essentia. Spiritus sanctus enim sicut ratione essentia sit Dei & Patris Spiritus: ita etiam Filij Spiritum esse ratione essentia, quia cum Filio essentialiter genito ex Patre ineffabiliter procedat. Verum allegato loco ipse Patriarcha concedere necessum habet, Spiritum S. dici Patris, quia ipsi proprius sit, & ex illo essentiam habeat, verba ejus ita sonant: *ἀλλὰ τῆ μὲν πατρὸς λέξις αἰς οὐκείον αὐτῶ, καὶ ἐξ αὐτῆ τὴν ὑπαρξιν ἔχον.* Eadem ratione de filio dicendum, dici Spiritum S. Filij Spiritum, quia ab illo ἀφρασεως procedat. Nulla enim alia ratio solida illius appellationis fingi nequit.

27. Frustra verò dicitur, Spiritum S. propterea dici filij Spiritum quia sit unius essentia. Nam essentia est una & eadem in omnibus tribus personis, & tamen propter unitatem illam, Pater non dicitur procedere à Spiritu sancto, neq; Filius dicitur Filius Spiritus S. Manet itaque immotum, quia Scriptura sacra expressis verbis dicit Spiritum S. esse Christi *Rom. 8. v. 9.* *Phil. 1. v. 19.* *1. Pet. 1. v. 11.* sicuti alibi dicitur esse Patris *Matth. 10. v. 20.* illum ab utroque procedere. Et rectè urgemus illud cum censore prædicto Patriarcha, phrasis illa Spiritum sanctum esse filij, esse Patris, significet relationem ad productorem & auctorem. Neque valet instantia ejusdem, non omnia quæ aliorum esse dicuntur, relativa sunt. Nam ex professo id nunc non disputamus, sed tantum naturam phrasis, pro ut illa in sacris literis extat, inquirimus. Spiritus sanctus dicitur Spiritus Patris, quia à Patre procedit. Idem spiritus in sacris dicitur Spiritus filij, propter eandem rationem, aut detur urgens alia ratio, quod hæctenus tactum non est. Et hoc nostrum argumentum ipse Patriarcha nominat difficilimum quod multum torqueat solventes *p. 207.* atque tantum de primo argumento.

28. 2. Ita

28 2. Ita colligimus. Quicumq; jus & auctoritatem habet unã cum Patre, mittendi Spiritum sanctum, ab illo quoque procedit Spiritus sanctus. Atqui Christus, unã cum Patre, jus & auctoritatem habet mittendi Spiritum sanctum. Ergo utique ab illo procedit. Persona enim non mittitur ab ulla alia, nisi à qua producta. Sic Pater mittit Filium in mundum *Joh. 10. v. 36 cap. 14. v. 5.* Et Christus mittit Spiritum sanctum *Joh. 14. v. 7.* quia filius à Patre ab æterno genitus, & Spiritus Sanctus à Filio quoque procedit. Hinc rectè Theol: urgent axioma: missio in tempore est consequens & manifestatio processionis æternæ. Pater à nemine mittitur, quia non est à filio & Spiritu S. verùm filius mittitur à Patre, quia ab illo genitus *Psal. 2. v. 7.* Spiritus S. à filio mittitur, itidem quia ab illo procedit, sive essentiam suam habet.

29. Excipit Patriarcha, p. 203. missionem & processionem non esse unum & idem, proinde à missione malè inferri processionem. Non ergo valere: Spiritus à filio mittitur. Ergo ab illo procedit. Respondeo. Nostra argumentatio non fundatur in eo, quasi missio in tempore facta, & processio ab æterno, sit unum & idem: differre enim illa duo largimur. Interim hoc manet firmum: qui in Trinitate mittit aliquam personam, ab illo est persona illa missa. Argumentatio itaque nostra non habet fundamentum in terminorum idem significantium qualitate, sed potiùs in mutua consecutione, ita, ut, de quã personã Deitatis id prædicatur quod mittat aliam, indicium sit & argumentum fortissimum, illam personam esse ab aliã, sive per generationem, sive processionem æternam. Pater enim sicuti à nullo est, à nullo mittitur. Filius mittitur à Patre, quia est ab illo per æternam generationem. Similiter Spiritus Sanctus mittitur à Filio, ergo est à Filio; per æternam scil. spirationem. Missio enim in tempore indicium est & manifestatio productionis ab æterno. Et persona mittitur, non nisi ab illa, à qua producta, hinc quando Christus, secundum humanam naturam, dicitur missus à Spiritu sancto ad officium propheticum *Esa. 61. v. 1.* indigitatur, Spiritum sanctum quoque efficaciter concurrisse ad Christi incarnationẽ, ut sine virili

semine, ex sanguine Mariæ semper virginis perfectus generetur. homo, de quo vide *Matth. 1. v. 20. Luc. 1. v. 35.*

30. 3. Quicumque id habet, quod Pater habet, ab illo quoque procedit Spiritus S. At Christus id habet, quod Pater habet. Ergo ab illo quoque procedit Spiritus S. Major evidentis est veritatis. Minor *Job. 16. v. 15.* fundatur: expressis enim verbis dicitur: omnia, quæcunque Pater habet, mea sunt. Sed excipitur ab adversâ parte, id non de proprietatibus personas constituentibus dictum esse, sed de his quæ de totâ Trinitate prædicantur. Si enim de ambobus diceretur nihil absurdi dictum esse à Sabellio Trinitatem ad unam personam redigente. Respondeo. Non intelligi ea tantum quæ ad totam Trinitatem, sed quæ in specie ad processionem Spiritus S. pertinent, indicat versus antecedens, quo dicit Christus de Spiritu S. Ille me glorificabit, quia de meo accipiet & annuntiabit vobis. Et statim subjungitur: omnia (notâ personali characteristicâ *à Joviniano*, ob Sabellij errorem, exceptâ) quæcunque Pater habet mea sunt. Quicquid ergo Pater habet, exceptâ characteristicâ notâ personali, (ob vocem Patris) id habet & filius. At Spiritum S. à Patre procedere, Pater habet. Ergo idem habet & filius.

31. Patriarcha contra hanc sententiam militat hoc imprimis discursu *p. 211.* si immediate ex utroque procedit: omnino hoc aut tanquam ex uno fonte aut tanquam è duobus. Si tanquam ex uno ad numerum è Patre & filio progreditur: Unum numero erit id quod Spiritum profert. Erit itaq; Pater & Filius unus numero productor & auctor Spiritus S. Quare una erit Patris & filij persona, sublata Trinitate, jam ad duernionem redacta. Respondeo Argumentum objectum, respicit processionis Spiritus S. rationem, & modum, quem, sicuti generationis filij, inenarrabilem esse arbitramus. Hinc eleganter Chemnit. ex Nazianzeno dicit *cap. de Spir. S. p. 254.* Dic tu mihi quid sit generatio, & ego dicam tibi quid sit processio, ut ambo infaniamus Dei decreta rimando. In specie ut aliquid respondeatur, unitas essentia, quæ est inter Patrem & Filium, non debet pluralitati personarum opponi. Potest igitur Pater & Filius dici unus productor ratione essentia, non autem respectu personæ. Nec hinc sequitur: si ex duobus procedit, duo prima erunt
princi-

principia. Nam in hoc Trinitatis mysterio tales conclusiones, rationi quidem consentaneas, non habere locum, vel ex solo symbolo Athanasij videre est. Quo brevitatis gratiã lectorem remittimus.

32. Tandem Patriarcha Constantinopolitanus provocat ad auctoritates, p. 212. si, inquit, Filius produceret spiritum, & ejus esset auctor: qui fieri potuisset, ut ab Oecumenicis Synodis, hoc ita necessarium dogma silentio præteriretur. Et allegat Patres Spiritu Dei afflatos, quorum splendor in sacris Synodis enituerit, qui supra solem miraculis undique inclaruerint. Respond. ab auctoritate humana negativè firmiter non concluditur. Deinde quoque notandum, quod illorum tempore hæc controversia non sit mora, postquam enim Synodus Nicæna illa solum haberet verba. Et in Spiritum S. & postmodum exortæ sunt controversiæ plures, addita sunt in concilio Constantinopolitano, quæ sequuntur: Dominum & vivificantem, qui ex Patre filioq; procedit, &c.

33. Atqui hæc hac vice, de præcipuis materiæ hujus controversijs, breviter dicta sunt. Nos igitur hic concludentes Spiritum S. omnis veræ sanctitatis auctorem unicum, submissè invocamus, ut corda nostra indeq; resultantes actiones, peccatorum fuligine plurimum commaculata purgare dignetur, ne seculo hoc conclamato, moribus mundi impij conformemur, nobisque pænas tantis sceleribus dignas attrahamus, sed potius ductum Spir. S. secuti, verbo Dei quæ sit bona ejus voluntas discamus, utpote scientes amicum mundi, esse inimicum Dei *Jacob 4. v. 4.* Hoc quisquis mundi filius non credit, magno cum & irrecoverabili damno, suo tempore id experietur, nemo ergo hîc erret, Deus non irridetur! *Gal. 6. v. 7.*

SOLI DEO GLORIA.

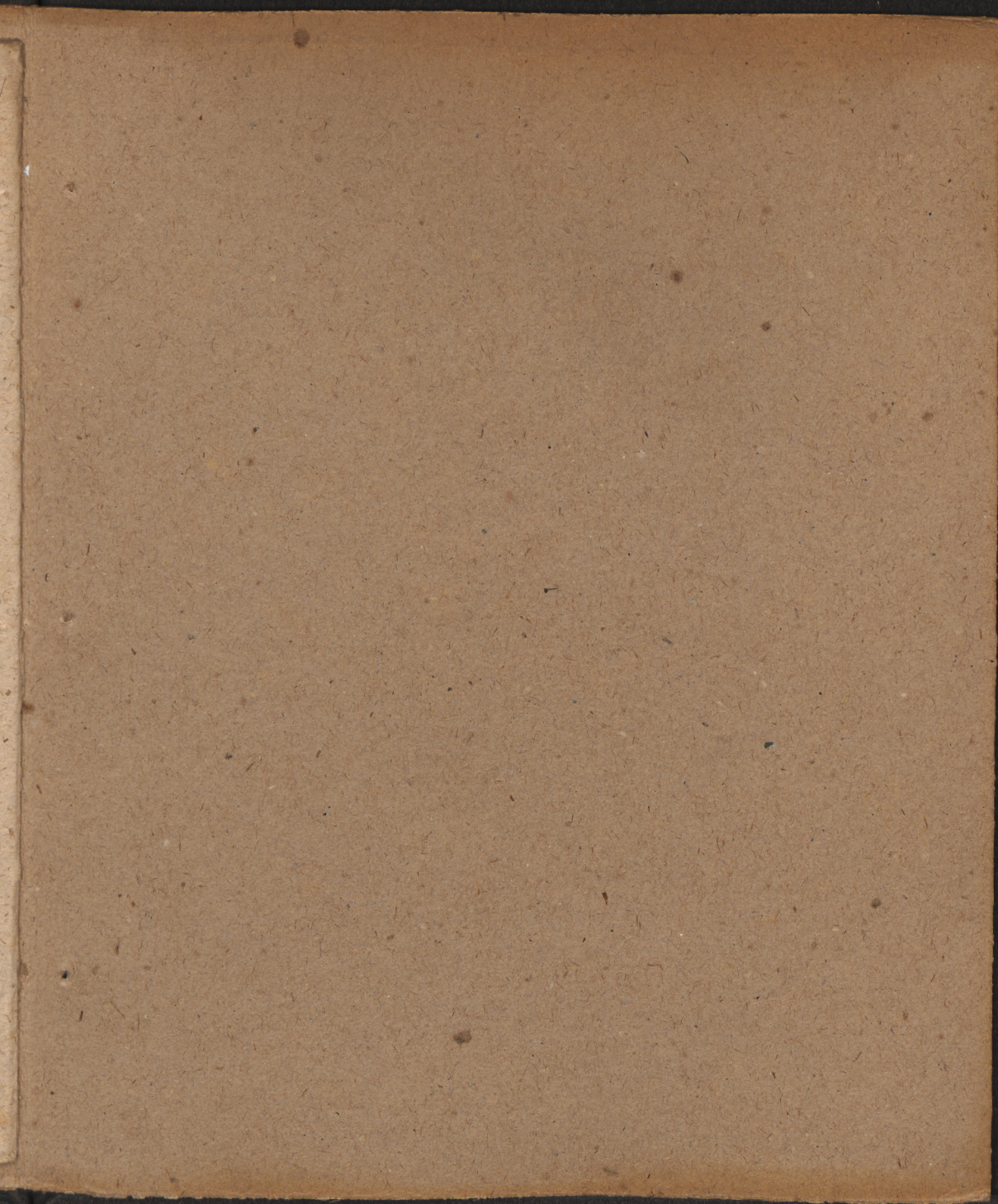
Ornatissimo Dn. Respondenti.

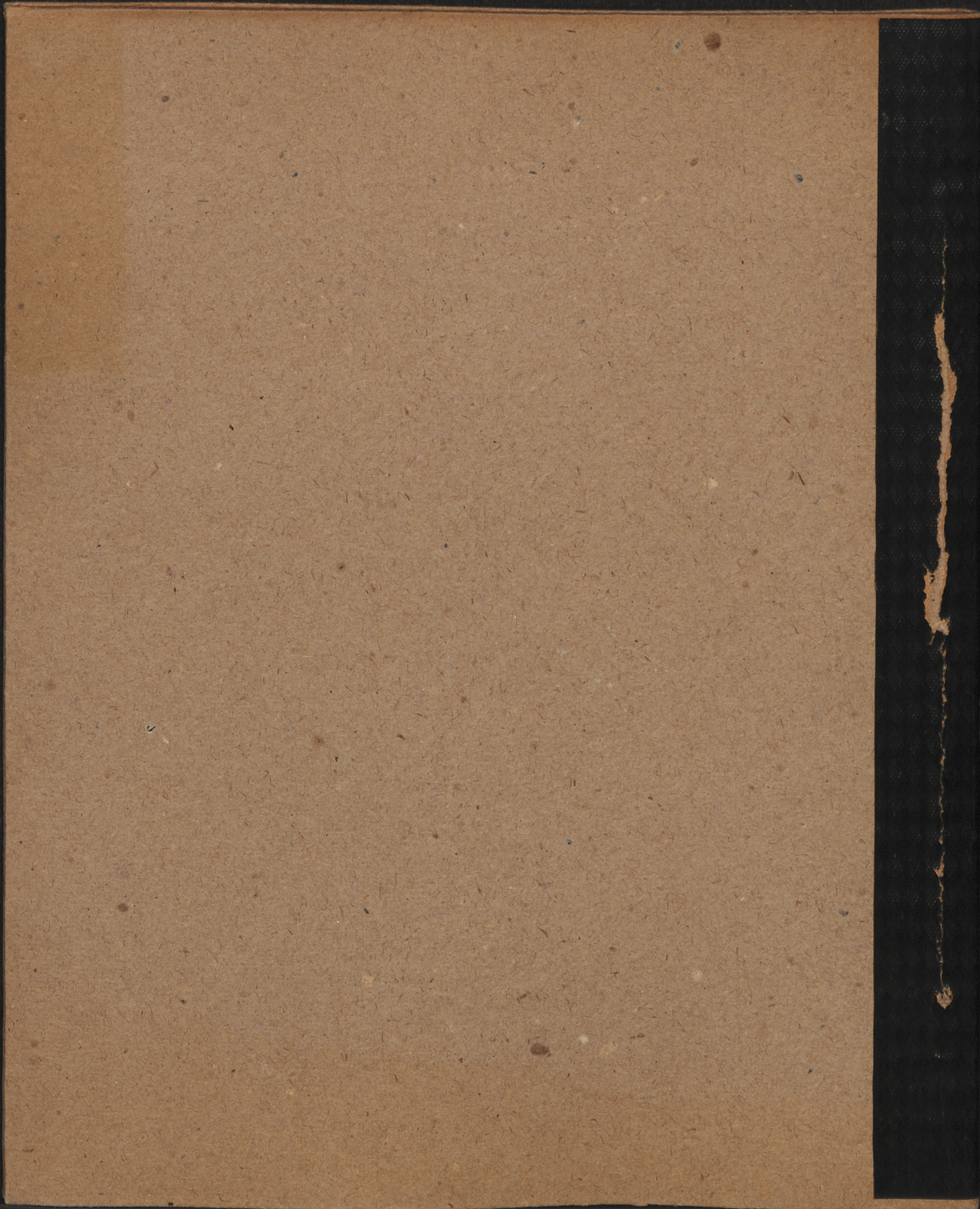
Scilicet hic animus opus est Spectore firmo,
Nec non ingenii prestante vigore per artes
Versati omnigenas, & sacra oracula docti;
Si quis ad ingentem cupiat descendere pugnam
Photini adversus socios; quos nampe Socini
Utriusq; acuit labor improbus, ingeniumq;
Plus quam dicere cui liceat versatile ad omnem
Pugnae conatum: quos catus Racoviensis
Collectos tanquam in gremio nutrit & armis
Amplius instruxit, latum hinc ut missa per orbem
Admina densa sua certarent praelia pugnae.
Si LENARDE mihi jam quinto cognite ab anno
Et dilecte, ille es, quem promissere mihi isto
Tempore nota tui studii primordia, quemq;
Nominis esse sui juvenem patriaq; queamus
Dicere: non frustra hac tibi tu certamina sumis:
Quando Leoninum tibi cor pectusq; virile
Nomen utrumq; tuum promittit; patria vero
Omnibus ingenii sic laudibus inclyta & artis,
Ipsiusq; sacrae scripturae cognitione
Nescio apud quos non celebratur, ut hinc quoq; de te
Omnia sit proclive mihi promittere magna.
Faxit sancta Trias, totum hoc certamen honori
Serviat ipsius, teq; ampla laude coronet.

Ex animo gratulabar

M. JEREMIAS NIGRINUS.

ss(o)ss ss(o)ss

principia. Nam in hoc Trinitatis mysterio tale
tioni quidem consentaneas, non habere locum, y
Athanasij videre est. Quo brevitatis gratia lecto

32. Tandem Patriarcha Constantinopolita
auctoritates, p. 212. si, inquit, Filius produceret sp
auctor: qui fieri potuisset, ut ab Oecumenicis S
cessarium dogma silentio prateriretur. Et all
Dei afflaros, quorum splendor in sacris Synodis e
solem miraculis undique inclaruerint. Respon
humana negativè firmiter non concluditur. De
tandum, quod illorum tempore hæc controver
postquam enim Synodus Nicæna illa solum hab
Spiritum S. & postmodum exoræ sunt contro ve
sunt in concilio Constantinopolitano, quæ sequ
& vivificantem, qui ex Patre filioq; procedit, &c

33. Atqui hæc hac vice, de præcipuis materi
sij, breviter dicta sunt. Nos igitur hic conclu
omnis veræ sanctitatis auctorem unicum, subm
corda nostra indeq; resultantes actiones, peccato
rimum commaculata purgare dignetur, ne secu
to, moribus mundi impij conformemur, nob
sceleribus dignas attrahamus, sed potius ductum
bo Dei quæ sit bona ejus voluntas discamus, ut
cum mundi, esse inimicum Dei *Jacob 4. v. 4.* Et
filius non credit, magno cum & irrecupera
tempore id experietur, nemo ergo hîc
non irridetur! *Gal. 6. v. 7.*

SOLI DEO GLOR

